

Број/Број: 01/2-05-1-86/13
Сарајево/Sarajevo, 19. 02. 2013.

ЗАПИСНИК

са консултативног састанка представника парламената Босне и Херцеговине, Црне Горе, Хрватске и Србије и чланова Игманске иницијативе, одржаног 18. 02. 2013. године

Састанку одржаном 18. 02. 2013. године присуствовали су: предсједавајући Представничког дома ПСБиХ Божо Љубић, предсједници и замјеници комисија/одбора за спољну политику Мирза Кушљугић (БиХ), Миодраг Вуковић (Црна Гора) и Марија Обрадовић (Србија), чланови ПСБиХ Бериз Белкић, Шефик Џаферовић, Мато Фрањичевић, Звонко Јуришић, Лазар Продановић и Мартин Рагуж, представници парламената Игор Бечић, Нада Колунџија, Мујо Муковић, Балинт Пастор, Зоран Пралица (Србија), Дритан Абазовић, Василије Лалошевић, Весна Радуловић (Црна Гора), амбасадор Краљевине Шведске у БиХ Бозе Хедберг, копредсједавајући Игманске иницијативе Вехид Шехић (БиХ), Бранко Луковац (Црна Гора) и Александар Попов (Србија), други чланови српске и црногорске парламентарне делегације са представницима амбасада Црне Горе и Србије у БиХ, чланови Игманске иницијативе Златко Диздаревић, Миодраг Живановић, Славо Кукић и др.

Од позваних састанку се, из објективних разлога, није одазвала делегација Хрватског сабора.

На отварању консултативног састанка скупу су се обратили формални домаћини Вехид Шехић, копредсједавајући Игманске иницијативе из БиХ, и Мирза Кушљугић, предсједавајући Комисије за спољне послове Представничког дома ПСБиХ.

Вехид Шехић је најприје захвалио домаћину, Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ, те упутио поздрав и добродошлицу гостима. Нагласио да је овај скуп наставак активности започетих у Загребу, када су се састали предсједници комисија/одбора за спољну политику четири парламента (БиХ, Црне Горе, Хрватске и Србије). Игманска иницијатива сматра да је важно успоставити партнерску сарадњу на нивоу парламената, јер парламенти окупљају и позицију и опозицију и исказују интересе грађана ове четири државе који су својим гласовима дали легитимитет члановима парламената. Сарадњу у региону је оцијенио важном не зато што то тражи и очекује Европска унија, него зато што је то интерес грађана ове четири сусједне државе. Изразио је и жаљење што чланови делегације Републике Хрватске, због грипе, нису могли доћи на овај састанак, иако дају подршку активностима Игманске иницијативе.

Мирза Кушљугић је у име суорганизатора састанка поздравио учеснике и госте, истичући да су комисије/одбори за спољну политику већ заказали редовни састанак у Сарајеву 15. марта, на којем ће бити настављено разматрање модела и других регионалних иницијатива и могућих начина на који ће се парламенти укључити у њих. Кушљугић је у име присутних предсједника комисија/одбора исказао спремност да се

за састанак у новембру ове године неки од данашњих закључака покуша уградити у наредни корак конструктивног развоја процеса укључивања парламената у рјешавање горућих проблема и изазова који су пред нама.

Александар Попов, копредсједавајући Игманске иницијативе из Србије, говорио је о могућим облицима сарадње, наглашавајући да Игманска иницијатива већ тринаесту годину ради на обнови разумијевања и повјерења земаља потписница Дејтонског споразума путем разних облика сарадње, најчешће у оквиру експертских конкретних пројеката, будући да се невладином сектору најчешће приговара да само критикује власт, а не нуди рјешења. Игманска иницијатива ради обратно: критикује и нуди рјешења. Надосад одржане 22 сесије Игманска иницијатива је стручним пројектима лобирала за нека рјешења која корак по корак доприносе побољшању односа. Примјер за то су суспендовање визног режима између тадашње СР Југославије и Хрватске, усвајање низа билатералних споразума између држава или обнова сарадње између неких градова и сл. Поље рада је било усмјерено према владама, а онда је Игманска иницијатива постала препознатљива, па су и предсједници држава постали редовни гости сесија. Чак шест пута су се досад састајали и четири пута потписали заједничке изјаве које су припремили експерти Игманске иницијативе. Игманска иницијатива је уочила да су парламенти ових земаља и интерпарламентарна сарадња недовољно искоришћен ресурс. Уз билатералну сарадњу или тематске скупове (Цетињски форум, нпр.) много се може учинити ако се сарадња фокусира на четири земље потписнице Дејтонског споразума које имају много тога заједничког доброг у прошлости, али и недавно лоше насљеђе и један број неријешених питања која треба рјешавати за добробит свих грађана. Ту парламентарци могу много допринијети: уједначавањем законодавстава, унапређењем и доношењем нових билатералних споразума и његовањем регионалне сарадње, јер је то један од услова за прикључење ЕУ. Г. Попов је исказао задовољство што је активност Игманске иницијативе у унапређењу регионалне сарадње наишла на разумијевање и подршку у парламентима земаља, о чему свједочи и високо учешће парламентарца на овом консултативном састанку. Подршку овом пројекту дали су и Нордијски савјет и амбасаде нордијских земаља у региону, који су помогли да се боље схвате њихова искуства и да овај пројекат добије и финансијску подршку. Уз све друге моделе (Бенелукс, балтички), Игманска иницијатива указује на нордијски, јер он има много сличности са нашим земљама и премда нема пресликавања модела, тај модел показује барем једно: у заједничком корачању напријед нема пречица. Мора се ићи корак по корак у изграђивању повјерења и проналажењу заједничких, повезујућих интереса како би регион могао бити мјесто пристојног живљења. Циљ састанка је сагледавање могућих области у којима се могу учинити помаци у даљем унапређењу сарадње: слобода кретања људи, могуће и радне снаге, што би подразумевало уједначавање законодавстава и билатералне споразуме; економска сарадња и отклањање препрека у њеном одвијању; енергетика, изградња нових енергетских постројења; заштита животне средине и борба против елементарних непогода; заједничко културно насљеђе... Састанку присуствују и чланови експертске групе који ће правити биљешке према којима ће се урадити студија која ће бити упућена на провјеру на састанку потпредсједника парламената заказаном за крај марта у Београду, након чега ће бити одржана тематска сесија Игманске иницијативе у Подгорици, којој ће присуствовати сва четири предсједника. Тада ће бити промовисани програми о којима постоји сагласност и наредни кораци у даљој сарадњи.

На консултативном састанку се, у име ПСБиХ, обратио **Божо Љубић**, предсједавајући Представничког дома ПСБиХ. Нагласио је да се састанак одржава у Плавој сали ПСБиХ, сали Дома народа, у којој се усаглашавају односи и сарадња међу

конститутивним народима БиХ, па то има и симболичко значење у подупирању сарадње земаља и народа који настајују овај регион Балкана. Нажалост, ово подручје је често било у средишту историјских догађаја. Сарадњом на политичком плану, након свих турбуленција у посљедњих двадесет година, можда Балкан можемо претворити у регион сарадње, истакао је г. Љубић. Да би насљеђе прошлости престало оптерећивати наше односе у будућности, много тога треба ријешити. Имовина, сукцесија, питање избјеглица, несталих лица, културно насљеђе које је дијелом отуђено, питање граница... то су области које траже појачан ангажман институција наших земаља да би се што прије превладало насљеђе лоше прошлости. Да би се дошло до тога, потребно је слиједити добре примјере, истакнуо је г. Љубић, с увјерењем да нема бољег примјера од нордијског, независно од тога што ће регион у будућности бити дио већих, ширих организација (ЕУ, НАТО-а и сл.). Божо Љубић је указао на могуће области сарадње које су важне за све земље региона: заштита животне средине, коришћење хидро-енергетских потенцијала, саобраћајна инфраструктура... Много је ресурса у овом тренутку мобилисано у региону само зато што нису дефинисани инструменти и модалитети сарадње, који би у противном били битно рационализовани. БиХ има само два паневропска коридора: Коридор 5ц и ријеку Саву, а да би се привукао капитал из најмоћнијих земаља свијета, сваки инфраструктурни пројекат ограничен на простор наших земаља је премален. На примјер, Кина је спремна да уложи велика средства у инфраструктуру, али само ако она обухвата регионални контекст, будући да њихови инвеститори нису заинтересовани за мале пројекте. Ми као парламентарци, нагласио је г. Љубић, заједно са извршном власти, морамо ту област кандидовати да би се повећала мобилност, транспорт робе, људи и капитала. Интермодални транспорт (водени, друмски, жељезнички, ваздушни) данас је незамјењив и ниједан од појединачних видова транспорта не може задовољити модерне облике економског развоја, а да се и не говори колико је у свему томе важно питање границе, јер се на граници данас губи више времена него у транспорту, а то је немогуће ријешити без регионалне сарадње. Прошлог љета се видјело шта значи заштита од пожара, колико је то осјетљиво питање и колико је потребно унаприједити регионалну сарадњу и помоћ у тој области. Јер, чак и кад постоји добра воља да се помогне, те помоћи нема ако то није ријешено међудржавним законима и споразумима. Божо Љубић је исказао и своју резерву према термину „земље потписнице Дејтонског споразума“, јер су искуства нашег заједничког живљења, сарадња наших земаља и народа, па и искуство суживота које није увијек било само лоше и трагично, много старије од Дејтона и мировног споразума који је у њему закључен.

Скupu се обратио и шведски амбасадор у БиХ **Бозе Хедберг**, који се топло захвалио домаћинима састанка на позиву да укратко представи тзв. нордијски модел и изнесе примјере међусобне сарадње и заједничког наступа Нордијског савјета према другим групацијама, асоцијацијама држава или међународним организацијама и институцијама. Амбасадор Шведске је нагласио важну улогу званичних државних институција и посебно парламентарца као носилаца законодавне власти у процесу регионалне сарадње. Такође је истакао да је током свог петогодишњег мандата у БиХ често био у прилици да примијети да се важне одлуке доносе изван институција власти у БиХ, дакле Парламента и Владе, као и изван организација цивилног друштва и невладиног сектора, који имају и могу дати драгоцјени допринос dobrим рјешењима, али их се, нажалост, заобилази.

Говорећи о Нордијском савјету, г. Хедберг је указао да је он један од најстаријих формализираних механизма регионалне парламентарне сарадње на свијету које је успостављено још далеке 1952. године, а пар година касније употпуњено и сарадњом на нивоу влада пет земаља чланица Нордијског савјета од којих су три (Финска, Данска

и Шведска) чланице ЕУ, а Исланд и Норвешка то нису, што ни најмање не смета њиховом заједничком наступу и дјелотворној сарадњи. Г. Хедберг је информисао учеснике састанка и о још неким важним форумима овог региона, као што је Нордијски савјет за младе, а у ротирајућем предсједавању Шведска тренутно предсједава Нордијским савјетом министара. Сљедеће године ово предсједавање ће преузети Исланд, а 2015. године Данска. Шведска такође предсједава Арктичким савјетом у периоду од 2011. до 2013. године. Овај савјет је успостављен 1996. године и поред пет земаља Нордијског савјета обухвата и Канаду, Сједињене Америчке Државе и Русију као и шест других различитих организација које представљају аутохтоне народе са подручја Арктика. Примјери регионалне сарадње путем ових форума су многобројни и разноврсни, а једна од најважнијих је заједничка кандидатура за међународне организације и форуме (као што је то тренутно кандидатура Шведске за сједиште у Унеску).

Такође треба поменути и блиску сарадњу са Балтичким савјетом и заједничко представљање у Савјету Европе и сл.

У дискусији о досадашњој пракси сарадње парламентарних комисија/одбора за спољну политику, коју је модерирао Александар Попов, предсједавајући Комисије за спољне послове ПДПСБиХ **Мирза Кушљугић** скупу се обратио говорећи из позиције БиХ о досадашњој пракси сарадње комисија/одбора за спољне послове парламената ове четири земље. Рекао је да је посљедњих година одржано више од 300 званичних састанака, симпозијума и конференција извршне и законодавне власти, комисија, невладиних организација, експертских група у оквиру регионалне сарадње на подручју западног Балкана. Шта у томе значи иницијатива, која је започела прије годину дана на подстицај Комисије за спољну политику Хрватског сабора, за организовање иницијалног састанка предсједника комисија/одбора за спољну политику и спољне послове? Да ли је то још један облик умрежавања без јасне визије, без јасног коначног циља, запитао се г. Кушљугић и појаснио: први састанак је организован у октобру 2012. године, када је договорено да у првој фази буду сагледани сви други облици сарадње који постоје у региону и да се покуша наћи нови, властити модел сарадње парламената који би значајно институционално укључивање парламената у доношење важних одлука у региону. Функционално, регион већ има организационе структуре као што су ЦЕФТА, Енергетска заједница, Савјет за регионалну сарадњу. Наша идеја је да се парламенти политички укључе у ове процесе, истакнуо је г. Кушљугић. Хоће ли то бити начин сличан нордијском и на који начин ће се доћи до модела који ће бити предложен парламентима. О томе ће се водити разговори на састанцима заказаним за март у Сарајеву, а потом на још два, у Подгорици и Београду, након чега ће бити понуђен предлог. Г. Кушљугић је нагласио да парламентарци желе са члановима Игманске иницијативе на лежернији начин подијелити своја размишљања, проширити круг особа које о томе разговарају, те пронаћи заједнички језик са невладиним сектором. Све се то треба одвијати у парламентима јер они обједињују и позицију и опозицију, они представљају континуитет сарадње, за разлику од извршне власти која је подложна некад и драстичним, радикалним промјенама након избора. Такође је донесена одлука да се у јавност иде са конкретним пројектима у које би се укључивали парламенти или као иницијатори процеса или као мјеста на којима би се постављали рокови за доношење и завршавање процеса. У том смислу би, на примјер, наш конкретан циљ био успостављање и ратификација споразума о границама како би се почеле рушити границе у главама, за шта је потребно много више времена, навео је г. Кушљугић. Имамо заједничке проблеме, заједничке изазове, а мотив за то нам могу бити и заједнички успјеси које нпр. ових дана видимо и у спорту или култури, у умјетности, филму. Ако комисије/одбори за спољну политику могу бити иницијални

мост, а ми смо ту спремност исказали, можемо наставити радити у том смјеру. Даља сарадња са Игманском иницијативом је добродошла, као и даља сарадња са пријатељским земљама и њиховим амбасадама те са Европском комисијом. Хајде да то покушамо и институционално доградити, закључио је г. Кушљугић.

Миодраг Вуковић, предсједник Одбора за међународне односе и иселенике Скупштине Црне Горе, у свом обраћању је, у име делегације Црне Горе, поздравио напоре Игманске иницијативе у грађењу нових односа парламената четири земље, али је нагласио да нове иницијативе не би смјеле зауставити или успорити праксом већ потврђене начине добре сарадње и парламената и држава у региону, што билатералних, што оних у оквиру ширих регионалних иницијатива, попут ЦЕИ и сличних. Најважније је при томе не игнорисати реалности у којима живимо, реалне процесе у нашим земљама и између наших земаља. Ми долазимо из земаља које су уморне од политичке, економске и друштвене транзиције, у нашим земљама се још увијек осјећају последице ратних дешавања, умарају нас и захтјеви из ЕУ да се прилагодимо стандардима након којих ћемо и за њих постати пријемчиви. Имамо озбиљне унутрашње проблеме у својим земљама, навео је г. Вуковић, и нагласио да све то чини реалност амбијента из којих долазимо, јер ми не живимо виртуелни живот и живот жеља, него објективну стварност, и стога не смијемо у нашим добрим намјерама игнорисати све те објективне чињенице да не бисмо залутали у нашим трагањима, у добрим намјерама које нам нуди и ова иницијатива.

На примјер, сви смо за сарадњу у енергетици, али сјетимо се да смо још недавно имали случај међу нашим земљама да двије од њих граде енергетске капацитете, а да при томе уопште не питају трећу, на чију би територију те потенцијалне, будуће водене акумулације битно утицале, упозорио је г. Вуковић. Таквих примјера има и у другим областима (питање границе, питање држављанства) и спомињу се овдје само да се сви подсјете да сарадњу треба градити на реалним претпоставкама, уважавајући реалне политичке процесе и реалне политичке оквире. А то у доброј мјери значи и у властитим земљама подићи значај парламената на виши ниво, да бисмо и институционално, интерпарламентарно и регионално могли квалитетније сарађивати, закључио је Миодраг Обрадовић.

Александар Попов је, дајући ријеч Марији Обрадовић, нагласио да је шанса ове иницијативе и пуна свијест о реалном политичком амбијенту, оставштину из недавне прошлости, али и визија о ономе што желимо остварити у будућности која ће бити подстрек за стварање нове реалности.

Марија Обрадовић, потпредсједница Одбора за спољне послове Народне скупштине Републике Србије, обратила се скупу у име делегације Народне скупштине Републике Србије, истичући да су у њиховој делегацији, осим представника Одбора за спољне послове и Одбора за европске интеграције, и предсједници парламентарних група пријатељства са БиХ, Црном Гором и Хрватском. Марија Обрадовић је указала на чињеницу да ове земље не спаја само заједничка прошлост и слични обрасци понашања него и заједнички интереси и потреба да се за њих заједнички потраже рјешења. Билатерална и мултилатерална сарадња, прије свега парламентарна, показала је да би договор о минимуму заједничког интереса омогућио да се наш глас много даље и много боље чује и уважава. Да би се то постигло, морамо се отргнути од прошлости у коју су нас и у коју нас, кад то сами не чинимо, гурају они у чијем је интересу да нас свијет у широком луку заобилази и избјегава, и политички и економски, ријечи су Марије Обрадовић.

Нордијски модел показује да је нужан предуслов сарадње поштовање различитости, но за то је прије свега потребна политичка воља за блиском сарадњом. Грађани су у региону већ успјели надићи неке од подјела, али политика то није успјела. Јасно је да

визија постоји, али и неизвјесност у погледу трајања политичког опортунизма. Ипак, све више је видљиво да сазријева свијест о сарадњи у региону, као и то да се налазимо на раскршћу, а Игманска иницијатива је један од оних путоказа који указују куда и како кренути даље. Рјешавање проблема обичних људи створиће неку врсту критичне масе која ће подстаћи политику и политичаре у региону да промијене реторику и циљеве, јер овдје се не ради о алтруизму већ о практичним питањима и циљевима који одређују судбину људи. Народна скупштина Републике Србије не заборавља чињеницу да представља народ и да ју је народ својом вољом изабрао и зато треба радити за добробит народа, па је подршка овој иницијативи важна као могућност да примјеном нордијског модела започне процес сарадње који ће бити свима у корист, а никоме на штету. Марија Обрадовић је апеловала на све учеснике скупа да у своје делегације укључе већи број жена ради поштовања родне равноправности, уз поштовање заступљености позиције и опозиције, истичући да су у седмочлавној делегацији српског парламента три жене.

У дискусији о областима и моделима сарадње између институција држава потписница Дејтонског споразума, коју је у име Игманске иницијативе модерирао **Златко Диздаревић**, дискутантанти су позвани да се конкретно одреде према областима и модалитетима сарадње према истинским, а не само изреченим жељама, а све у оквиру задате реалности, коју треба „омекшавати“, како и у којем облику у цијелу ову регионалну сарадњу инволвирати парламенте, који имају огромне и неискоришћене или премало искоришћене капацитете за сарадњу. Резултат овог састанка би могао бити неки папир, платформа која ће бити понуђена на усаглашавање за будуће дјеловање, при чему је примарно дјеловање - сарадња парламената.

Нада Колунџија из Одбора за европске интеграције Народне скупштине Републике Србије у дискусији је нагласила да би требало размислити о аспектима сарадње ове четири земље за коју су надлежни одбори/комисије за спољну политику. Било би важно кад би се побројале теме које се могу у одборима/комисија наших парламената реализовати и као законодавне иницијативе или путем успостављања сталних контаката како би се сагледавали начини на које се проблеми могу рјешавати. Будући да нордијски модел обухвата многе области, у тај процес би требало укључити и оне области за које постоје одбори у парламентима, тако да се специфичне теме и питања адресирају на адекватне одборе. А ми се овај пут концентрирамо само на спољнополитичке теме, закључила је Нада Колунџија.

Мирза Кушљугић је у дискусији у овом дијелу дневног реда указао да тренутно водимо два комплементарна процеса: један је овај који води Игманска иницијатива и у којем учествују комисије за спољну политику, а други су сједнице председника и делегација одбора/комисија ове четири земље. Истакнуо је да је идеја сарајевског сусрета да се сачини структура рада за 2013. годину, а што се модела тиче, сваки је специфичан и не постоји универзални рецепт. Одбори за спољне послове ће стављати на дневни ред теме везане за те области, а приоритети у тој области, кад је БиХ у питању су: евроатлантске интеграције, регионална сарадња и економска дипломатија. Из тих приоритета можемо кандидовати теме за разговор, предложио је Кушљугић. Што се тиче пројеката, свака од делегација изаћи ће са својим идејама. Два су оквира у којима се можемо кретати: шта је то што су нордијске земље развиле као области за сарадњу и шта је то што ће садржавати Стратегија Западни Балкан 2020. година, која се сад ради и коју Европска комисија већ координира са ОЕЦД-ом и међународним финансијским институцијама. Она је, колико знамо, у доброј координацији са Стратегијом ЕУ 2020. и све се то поклапа. Пошто ће то укључивати невладин сектор, онда можемо договорити шта би то могла радити Игманска иницијатива, а одбори би требало да се фокусирају на двије-три области за које ће се у наредне годину-двје

показати да ли постоје капацитети у парламенатима да се ти процеси иницирају или чак и доведу до краја.

Мирза Кушљугић се, као стручњак за енергетику, осврнуо и на тај аспект сарадње, указујући на сву комплексност тог и таквих проблема, везаних политички и економски не само за ове четири земље него и за шире окружење, експертске тимове и слично. Стога је указао на оно што се можда може лакше достићи, а то је питање могуће ратификације граница између наших држава до 2014. године која у себи садржи симболику (30 година од Олимпијаде у Сарајеву, 100 година од Сарајевског атентата и почетка Првог свјетског рата), не само на овом простору, него и у Европи и свијету, како би се након тога могле рушити границе у главама, и то много више код политичких елита него код грађана.

Мартин Рагуж, делегат у Дому народа, на почетку је поздравио учеснике у име Дома народа, износећи своја искуства у вези са нордијским моделом сарадње, јер је десетак пута на лицу мјеста увидио како она функционише. Игманска иницијатива нуди визионарство, доноси идеје, отвара видике. У политичком смислу парламентима нико није бранио да мијењају политичку парадигму, али парламенти су на том плану мало или нимало учинили, осим сталног политичког исцрпљивања, оцјене су Мартина Рагужа. Ускоро ће БиХ граничити са Европском унијом, што неће промијенити занимање Хрватске за овај простор, али и сви ми од тога можемо профитирати с једном новим приступом, закључио је Рагуж.

Члан црногорске делегације **Дритан Абазовић** говорио је о нордијском моделу као о високо постављеном циљу као изазову, па ће свако приближавање том стандарду значити озбиљан напредак за све. Много неријешених питања и из тога произашлих тензија међу нашим земљама говори да овај вид комуникације није у интересу свих политичких елита. Стога је позвао на сарадњу у оним сегментима који су мање иритантни, на примјер – културна сарадња и заштита животне средине. Абазовић је исказао став да би се и извршна власт снажније морала укључити у Игманску иницијативу, јер су они у прилици да се баве конкретним пројектима. Парламенти исказују политичку вољу, али извршна власт то не успијева пропатити.

Вехид Шехић је објаснио да Игманска иницијатива инсистира на парламентима, јер се кроз парламенте исказује воља грађана ових држава, сарадњом парламената се избјегавају и сви они потенцијални елементи који коче и успоравају наше приближавање у ЕУ, у парламентима се „чува“ и континуитет дјеловања јер су у њима заступљени и позиција и опозиција. А парламенти су ти коју могу укључивати надлежна министарства или привредне коморе.

Лазар Продановић истакао је да би наредни корак требало да буде дефинисање питања заједничких за све четири земље, након чега би се до краја године могао организовати тематски састанак на којем би се расправило о свим усаглашеним питањима значајним за парламенте ових земаља. Како добити ширу подршку након што се ово ради искључиво са комисијама/одборима за спољну политику, упитао се Продановић и сугерисао да треба размислити о институционалном дефинисању функционисања ове или овакве асоцијације као дијела парламентарне дипломатије земаља Дејтонског четвороугла. Треба створити претпоставке за састанак, до краја ове године или почетком сљедеће године, предсједника парламената ових земаља, кад би они дали подршку оваквим иницијативама и, у складу са пословницима парламената, видјети како би се могли дефинисати облици будуће сарадње. На овакав начин би се могле постићи претпоставке за континуитет ових активности. Ово што сад радимо биће важан задатак и након јула ове године кад Хрватска уђе у ЕУ, јер нема европских интеграција других земаља Балкана без регионалне сарадње у којој кључну улогу играју парламенти, закључне су ријечи Лазара Продановића.

Звонко Јуришић, замјеник Комисије за спољну политику ПДПСБиХ, нагласио је да има много више ствари које нас повезују него раздвајају и да је нордијски модел сарадње добар узор за земље потписнице Дејтонског споразума, упркос назадним политичким елитама, којима често требају конфликти и атмосфера безнађа. Да је то тако показују многе позитивне ствари међу овим државама које су се догодиле чак и упркос опструкцијама политичких елита: сарадња привредника, спортиста, културних радника, умјетника.

Бранко Луковац, копредсједник Игманске иницијативе из Црне Горе, закључним говором је сумирао консултативни састанак. Игманска иницијатива је једна од ријетких институција која дјелује у четири земље потписнице Дејтонског споразума и силно настоји да премости јаз настао деведесетих година међу овим земљама, поврати повјерење, разумијевање, уклони баријере међу сад сусједне четири земље. Много је труда уложено у 13 година на придобијању савезника у невладином сектору, код влада, у медијима, да се превладају баријере и стварају модалитети сарадње. Много тога је учињено и уз подршку и финансијску помоћ међународних институција, прије свега, за олакшавање или отклањање животних проблема обичних грађана наших земаља. Завршена је фаза дезинтеграција и вријеме је за интензивирање сарадње и подстицање процеса интеграције на новим основама независних и суверених држава. Много је урађено у смислу регионалне сарадње и на билатералном и мултилатералном плану. Постоји више од четрдесет оквира те сарадње, од којих је највећи број њих дошао на подстицај из ЕУ, али у новије вријеме је све више подстицаја који долазе из наших држава, што говори да је дошло вријеме да се сарадња диже на виши ниво и постане израз наше потребе да се међу нашим грађанима уклањају баријере, да се стварају повољнији оквири и за нашу привреду, да постанемо конкурентнији и међусобно и заједно према другима, устакао је Бранко Луковац и наставио да би било добро кад бисмо након овога могли успоставити један оквир сарадње не робујући неком институционализовању, поготово не преурањеном, али тако да се сарадња дигне на квалитетнији, организованији, одговорнији однос, на начин који би подстакнуо парламенте и парламентарну дипломатију да се ауторитетом парламената укључе и други фактори.

Прво достигнуће нордијског модела сарадње донијело је корист за грађане, слободу кретања, укидање баријера међу њима. И Игманска иницијатива је учинила да се између наше четири земље путује без пасоша. Једнако тако ћемо од ЕУ тражити начин да се потруди да се то не промијени ни након што Хрватска уђе у ЕУ, како је то и код нордијских земаља, премда све нису чланице ЕУ, ријечи су Бранка Луковца, који је указао да би можда садашњи Цетињски парламентарни форум могао бити облик механизма који ће нам помагати у координацији наших договора у наредном периоду, тим прије ако се на Цетињу сви сложе да се оформи неки координациони механизам с администрацијом коју он има.

Бранко Луковац је оцијенио овај састанак добрим, јер су његови учесници једнодушни у томе да се иде у даље јачање међусобне сарадње и сагледавање могућности да се изнађу одређени механизми сарадње и дефинишу теме и области у којима би се сарадња кретала. Изнесено је довољно разлога због којих би парламенти, као изрази грађана, били снага која ће потврдити политичку вољу за сарадњом тако да постоји оправдана нада да ћемо у делегацијама парламената добити додатну снагу да се овај процес настави. Приоритети ће се, према предлозима, сумирати, али, истакнуо је Луковац, важно би било да благодети те сарадње што прије осјете грађани и зато би било добро видјети да се у тој области елиминисања препрека учини искорак даље.

Важна су нам и упозорења која смо чули, како бисмо остали до краја реални, на исти начин као и подршка Нордијског савјета, с којим често контактирамо и који је спреман

да финансира неке пројекте из културе, истакнуо је на крају г. Луковац. Додао је да је важно што је састанак одржан баш у Сарајеву, и то у Парламентарној скупштини БиХ, јер БиХ инспирише све учеснике да јачањем сарадње помогну рјешавању свега онога што је недовршено и неријешено у овој земљи, а што је вриједност и за БиХ и за све ове земље. **Вехид Шехић** је, захављујући у име домаћина свим учесницима, закључио консултативни састанак наглашавајући да све наше разлике јесу богатство, али још веће богатство су све наше сличности и све оно што нас спаја. Ми за разлику од Европе, истакнуо је, која има теорију управљања разликама, желимо управљати нашим сличностима. И ако у томе успијемо, онда све разлике међу нама неће представљати никакав проблем за дугорочну пријатељску и на свим интересима засновану сарадњу, закључио је Вехид Шехић.

Састанак је завршен у 13.45 часова.

СЕКРЕТАР
КОМИСИЈЕ ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ

Мерџана Иглица

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ
КОМИСИЈЕ ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ

Мирза Кушљугић